ఆ పాత పాట మధురం
రాజా

నెలనెలా..ఒక పాత సినిమాలోని పాటల సంగీత సాహిత్య విశ్లేషణ

చిత్రంలోని కథ, నటీనటులు మొదలైన వాటికి ఎంతటి ప్రాధాన్యతనీయాలో సంగీత సాహిత్యాలకు కూడా అంతే విలువనిచ్చే విజయా సంస్థ నుంచీ వెలువడిన సంపూర్ణ హాస్య చిత్రం.

పెళ్ళి చేసి చూడు

ఈ చిత్రం 1952లో విడుదలయింది. ఎన్.టి.రామారావు, జి.వరలక్ష్మి హీరోహీరోయిన్లు కాగా సావిత్రి సెకండ్ హీరోయిన్ పాత్ర ధరించింది. ఈ చిత్రం యస్వీరంగారావుకు మరింత పేరు తెచ్చింది. 'దూపాటి వియన్న'గా ఆయన స్థానాన్ని మరింత పటిష్టం చేసింది. ఒక్క రంగారావే కాదు రామారావు, జి.వరలక్ష్మి అప్పట్లో హాస్యనటుడుగా మంచి పేరున్న జోగారావు, సావిత్రి, డా. శివరామకృష్ణయ్య, మహంకాళి వెంకయ్య మొదలైన వారంతా ఈ చిత్రాన్ని సంపూర్ణ హాస్య భరితంగా తీర్చిదిద్దారు. ఈ చిత్రంలో బాలనటుడిగా నటించిన కందా మోహన్ 'మోహన్ కందా'గా ఐ.ఏ.యస్. ఆఫీసర్గె చాలా ఉన్నత పదవులను నిర్వహించారు. యల్వీ ప్రసాద్ దర్శకత్వం వహించిన ఈ 'పెళ్ళి చేసి చూడు' చిత్రానికి సంగీతం ఘంటసాల. పాటలను పింగళి నాగేంద్రరావు, ఊటుకూరి సత్యనారాయణ వ్రాశారు. అసలు 'పెళ్ళి చేసి చూడు' అని ఎవరైనా అంటే చటుక్కని స్ఫురించే పాటలివి:

ఓ.... భావి భారత భాగ్య విధాతలారా
యువతీ యువకులారా
స్వానుభవమున చాటు సందేశమిదే
వారెవ్వా...
తాదిన్న తకదిన్న తాంగిటకతక తరికిటకతోం
పెళ్ళి చేసుకుని ఇల్లు చూసుకుని
చల్లగ కాలం గడపాలోయ్

ఎల్లరి సుఖము చూడాలోయ్
మీరెల్లరు హాయిగ ఉండాలోయ్
కట్నాల మోజులో మనజీవితాలనే బలిచేసి
కాపురములు కూల్చు ఘనులకు శాస్తి కాగా
'పట్నాల పల్లెల దేశదేశాల
మనపేరు చెప్పుకుని
ప్రజలు సుఖపడగా

తాధిన్న తక్‌ధిన్న తాంగిటకతక తరికిట కతోం
ఇంటా బయటా జంట కవులవలె
అంటుకు తిరగాలోయ్... తరంపం..... ||ఇంటా||
కంటి పాపలై దంపతులెపుడు
చంటి పాపలను సాకాలోయ్ ||కంటి || ||పెళ్ళి ||
నవ భావములా నవరాగములా
నవ జీవనమే నడపాలోయ్
భావ కవుల వలె ఎవరికి తెలియని
ఏవో పాటలు పాడాలోయ్ ||భావి|| ||పెళ్ళి ||

ఇవ్వదలచుకున్న సందేశాన్ని వ్యంగ్యంతో ముడిపెట్టి అతి చతురంగా చెప్పడంలో పింగళి వారి పొలీకున్న శక్తిని తెలిపే పాటలలో ప్రథమ స్థానం ఇవ్వదగ్గ పాట ఇది. 'ఇంటా బయటా జంటకవులవలె అంటుకు తిరగాలోయ్', 'భావ కవుల వలె ఎవరికి తెలియని ఏవో పాటలు పాడాలోయ్', వంటి వాక్యాలు మచ్చుకి ఓ రెండు మెచ్చు తునకులు. కళ్యాణి రాగం ప్రధానంగా సాగిన ఈ పాటను ఘంటసాల ఆలపించగా ఎన్.టి.రామారావుతో పాటు జోగారావు, మాస్టర్ కుందు, జి.వరలక్ష్మి, బాలకృష్ణ అభినయించారు. కళ్యాణి రాగంలో ఘంటసాల చేసిన పాటలు ఒకటా... రెండో.. ఎన్నో... రావే నా చెలియా, తలనిండ పూదండ దాల్చిన రాణి, బహుదూరపు బాటసారీ ఇటురావో ఒక్కసారి, నా సరిసీవని నీ గురినేనని, విరిసె చల్లని వెన్నెలవంటి పాటలు అందులో కొన్ని... వీటన్నిటితో పోలుస్తూ 'పెళ్ళి చేసుకుని ఇల్లు చూసుకుని' పాటకు లభించిన జనాదరణ, ఈనాటికి నిత్యనూతనంగా ఉన్న ఆ నాటి ఆ వరుస - ఇవన్నీ ఒక్కసారి పునశ్చరణ చేసుకుంటే ఘంటసాల పట్ల గౌరవం ఎన్నింతలుగా పెరుగుతుందో వర్ణించలేం.

ఓ... మనసులోని మనసా...ఆ ...ఆ
ఏమిటే నీ రభస
ఏమిటే నీ రభస నా మనసులోని మనసా ||2 ||
ఇల్లలికిన పండుగనటే ఒళ్ళు తెలిసి మెలగరటే
పాలు గాచి చేజేతుల ఒలకబోసుకుందురటే ||2|| ||ఏమిటే||
హద్దు పద్దు లేకుండా పెద్దలతో ఆటలటే ||2||
శాణతనము చాలింపుము జాణవులే నెరజాణవులే ||2|| ||ఏమిటే ||

ఈ పాటను ఘంటసాల పాడగా ఎన్.టి.రామారావు, జి. వరలక్ష్మి పై చిత్రీకరించారు. డాక్టర్ శివరామకృష్ణయ్య, బాలకృష్ణ కూడా పాటలో కనిపిస్తారు. హీరో హీరోయిన్లకు పెళ్ళి జరిగినా కాపురం చేసే అదృష్టం ఉండదు. కథానాయకుడు పిచ్చివానిలా నటిస్తే అతన్ని నయం చేసే నర్సుగా కథానాయిక అతని ఇంట్లో ప్రవేశిస్తుంది. అతని తండ్రి మెప్పుని సంపాదించుకుంటుంది. ఆ విషయాన్నే కథానాయకుడు - 'పెళ్ళి చేసుకోగానే సరిపోతుందా కాపురం చెయ్యొద్దూ' అనే అర్థంలో 'పాలుగాచి చేజేతుల ఒలకపోసుకుందురటే' అని మొదటి చరణంలోనూ 'ఈ నాటకం సంగతి తెలిస్తే ఏం అవుతుంది...? ఈ అధోగతి మనకు తప్పుతుంది అయినా మీ మామగారిని (మానాన్నగారిని) అలా మోసం చెయ్యొచ్చా... తప్పు కదూ... హన్నా' అనే చిలిపి ధోరణి రెండవ, మూడవ చరణాలలోను ఉండేట్టు రాశారు పింగళి. ఇంత వివరణ ఎందుకంటే పాటల రచయితకి కథ పూర్తిగా తెలిసుండడం ఎంత ముఖ్యమో ఈ పాట ద్వారా మరోసారి తెలుసుకోవాలని పాట చివరలో వచ్చే 'శాణతనం' పింగళివారి పనితనం.

గాయకుడి గానే కాక సంగీత దర్శకుడిగా కూడా ఘంటసాల గురించి ప్రత్యేకంగా చెప్పుకోవాలి ఈ పాటలో. ఈ పాటకు ఆయన హరికాంభోజి రాగాన్ని ఆధారంగా తీసుకున్నారు. 'అందరికోసం హరికాంభోజిలో లేని 'కాకలి నిషాద' స్వరాన్ని కూడా ప్రయోగించారు.' అని ప్రముఖ లలిత సంగీత విద్వాంసులు శ్రీ ఎం.చిత్తరంజన్ తెలిపారు. శాస్త్రీయ రాగాల్ని లలిత సంగీతంలో ఉపయోగించేటప్పుడు రస, భావాలకోసం అన్య స్వరాలను చేర్చటం 1940 ప్రాంతాలలో మొదలయింది. దానికి ఇంచుమించుగా యస్. రాజేశ్వరరావే ఆద్యుడు. ఆ తరువాత సి.ఆర్.సుబ్బరామన్, ఘంటసాల, మొదలైన వారంతా ఆ ఒరవడిని కొనసాగించారు. ఈ 'మనసులోని మనసా ఏమిటే నీ రభసా' పాటతో పాటు ఆ రోజుల్లో వచ్చిన పాటల్ని వరుసగా పెట్టుకుని వినగలిస్తే ఈ అనుభవం

అవగాహనలోకి వస్తుంది. ఈ పాట నడక, ఇంటర్లూడ్‌లు అన్నీ బాగా గమనిస్తే ఘంటసాల ప్రఖ్యాత గీతం 'మరువలేనురా నిన్ను నేను మరువలేనురా ఓ పంచదార వంటి పోలిసెంకటసామి నిను నేను మరువలేనురా' అనే పాట జ్ఞప్తికి వస్తుంది. మనసులోని మనసా, పంచదార వంటి పోలిసెంకటసామి పాటలు దొరుకుతాయి కనుక ఒకదాని తర్వాత ఒకటి విని చూడండి. రెండింటికీ ఎంత పోలిక ఉందో తెలుస్తుంది.

ఏడు కొండల వాడ వెంకటారమణా
సద్దు సేయక నువు నిదురపోవయ్యా
పాల సంద్రపుటలలు పట్టెమంచముగా
పున్నమి వెన్నెలలు పూలపానుపుగా
కనులనొలికే వలపు పన్నీటి జల్లుగా
అన్ని అమరించెనీ అలిమేలు మంగా ||ఏడు||

మా పాలి దైవమని నమ్ముకున్నామయ్యా
నా భాగ్యదేవతా నను మరువకయ్యా
బీబీ నాంచారమ్మ పొంచి ఉన్నాదయ్యా
చాటు చేసుకు ఎటులో చెంతచేరెదనయ్యా
ఏడు కొండల వాడ వెంకటారమణా
సద్దు శాయక...దొంగా....నిదురపోవయ్యా

ఈ పాటను పి.లీల పాడగా జి.వరలక్ష్మి అభినయించారు. చక్రవాక రాగానికి సంబంధించినంత వరకూ మన తెలుగు సినిమాల్లో పాటల సంఖ్య తక్కువే అని చెప్పాలి. చక్రవాక రాగం అనగానే బాలమురళీ పాడిన 'పిబరే రామరసం'గా 'పడమటి సంధ్యారాగం' సినిమాలో ఉపయోగించినా - అంతకు ముందు అదే పద్ధతిలో 'జగమే రామమయం' పాటగా కథానాయిక మొల్ల' చిత్రంలోనూ, 'రాధకు నీవేరా ప్రాణం' పాటగా 'తులాభారం' చిత్రంలోనూ ఉపయోగించి చక్రవాక రాగానికి కొన్ని ఉదాహరణలుగా చేర్చదగ్గ ప్రయత్నాలు జరిగినా... అవన్నీ "ఏడుకొండలవాడ వెంకట రమణా" పాట చేరుకున్న స్థాయి అందుకోలేక పోయాయి.

ఈ పాటలో గమనించ దగ్గ విషయం మరొకటుంది. అది 'సద్దు శాయక' అనే ప్రయోగం. ఇది పూర్తిగా పింగళి వారు మాత్రమే చేసే ప్రయత్నం 'పాతాళభైరవి' చిత్రంలో 'సాహసం శాయరా' అనే డైలాగ్‌ను, 'గుండమ్మ కథ' చిత్రంలో 'ప్రేమయాత్రలకు బృందావనము' పాటలో 'సేవలు శాయవలెరా' అంటూ రాశారు.

ఎవరో ఎవరో
ఈ నవ నాటక సూత్రధారులు
ఎవరో.. ఎవరో
ఎవరా... ఎవరా
మంచి వారు మా మావగారిని
వంచన చేసిన వారెవరో వారే ఆ
మనవులుగా అమాయక చూపుల
మనసును లాగిన దెవరో ||2||

నిను విడజాల నీదాన నేనని
నను నిలవేసిన దెవరో
ఎవరో వారే
ఆ : ప్రియ సఖిపై గల ప్రేమను చాటి
భయమును విడిచినదెవరో ||2||
న్యాయవాది అన్యాయవాదిఅయి
మాయలు నేర్చినదెవరో
ఎవరోవారే

అ: హృదయములో విశాల భావము
ఉదయము జేసినదెవరో ||2||
ఆ : చదువుల సారం సంసారమునకే
పదిలము చేసినదెవరో
ఎవరో వారే
అ: వారే వీరు
ఆ: వీరే వారు
ఇద్దరు: వారే వీరు.

ఈ పాటను ఘంటసాల, లీల పాడగా ఎన్.టి.రామారావు, జి.వరలక్ష్మి అభినయించారు. ఈ పాటలో కూడా సాహిత్యాన్ని గమనిస్తే కథ అర్థం అయిపోతుంది. సాధారణంగా మనం విన్నపం, విజ్ఞాపన మొదలైన వాటికి బహువచనాలుగా విన్నపాలు, విజ్ఞాపనలు అంటూ వాడతాం. కానీ 'మనవి' అనే మాటకి బహువచనాన్ని ప్రయోగించం, 'మనవులుగా' అంటూ మొదటి చరణంలో పింగళి చేసిన ప్రయోగాన్ని ఈ సందర్భంగా గుర్తించాలి మనం. అలాగే 'ఉదయము జేసిన దెవరో' ప్రయోగం కూడా పింగళివారి శైలిని పట్టి ఇచ్చేదిగా కనిపిస్తుంది.

ఈ పాటకు చారుకేశి రాగం ఆధార రాగం. ట్యూనుని ఒకటి రెండుసార్లు బాగా విని ఆ రాగాన్ని మననం చేసుకుంటే 'రాజమకుటం' సినిమాలోని 'ఊరేది పేరేది ఓ చందమామ' అనే పాట మనకి స్ఫురిస్తాయి. ఈ రెండు పాటలకు స్వరకర్త మాస్టర్ వేణు. ఆయన శైలి ఈ 'ఎవరో ఎవరో' పాట చాలా వరకు ప్రతిబింబిస్తూ ఉంటుది. 'పెళ్ళి చేసి చూడు' సినిమా టీవీలో గానీ, థియేటర్‌లో గానీ వస్తే (ఆ ఛాన్సు తక్కువ) చూడండి లేదా వీహెచ్‌యస్ క్యాసెట్‌లో గాని (ఇవి మార్కెట్లో ఉన్నాయి) చూడండి. 'ఆర్కెస్ట్రా వేణు' అని టైటిల్స్‌లో ఉంటుంది.

ఇవి గాక 'పెళ్ళి చేసి చూడు' లో ఎన్నదగిన పాటలు ఇంకా ఉన్నాయి. సంగీత పరంగా చెప్పుకోవలసిన మరో ముఖ్య విశేషం ఏమిటంటే ఈ సినిమాలో 'ఏడవకు ఏడవకు వెర్రి పాపాయి నను పాలడగమోకోయ్ దొరల బాబాయి! దొరల తాతాయి' అనే పాటను పామర్తి పాడేరు. (తరువాత ఆయన కూడా సంగీత దర్శకునిగా పేరు తెచ్చుకున్నారు.) అయితే గాయనీ గాయకుల లిస్ట్‌లో ఆయన పేరు లేదు.

మంచి సంగీతం,హుందాగా ఉండే చక్కని హాస్యం కోరుకునే వారిని ఈ నాటికీ అలరించే చిత్రం - 'పెళ్ళి చేసి చూడు'.

ఆ నాటినుంచీ ఈ నాటి వరకూ వచ్చిన, వస్తున్న సినిమాల్లోని పాటల సాహిత్యం గురించీ, సంగీతం గురించీ సాధికారకంగా, సవివరంగా, సరళంగా, సమగ్రంగా విశ్లేషించగల ఒకే ఒక్క సీనియర్ మోస్ట్ జర్నలిస్ట్ రాజా. 'కౌముది' పాఠకులకోసం ఆయన వ్యాసాలని నెలకొకటి అందిస్తున్నాం. ఒక్కసారి నిన్నటి తరం పాటల్ని నెమరు వేసుకుందాం.. ఆ నాటి మధుర స్వరాలని మరోసారి గుర్తు తెచ్చుకుందాం.
రాజా గారి ఇ-మెయిల్ ఎడ్రసు: **raja_musicologist@rediffmail.com**